

شناسایی پیشران‌ها و عوامل کلیدی مؤثر در سناریوهای جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران

حمید همت^{۱*}

علی فرهادی^۲

چکیده

در عصر حاضر، جنگ چارچوب گفتمانی ویژه‌ای یافته و تغییر و تحولاتی اساسی داشته است، راهبردهای دشمنان خصوصاً آمریکای جهان‌خوار به سمت رویکردهای هوشمند در قالب جنگ نرم پیش رفته و نیروهای مسلح کشور یکی از اهداف ویژه‌ی آنان در حوزه ضربه زدن به بدنه نظام پابرجای ج.ا.ایران می‌باشد. این مقاله باهدف شناسایی سناریوهای جنگ نرم محتمل دشمن علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران و همچنین تبیین عوامل کلیدی مؤثر و پیشران‌های بسترساز آن از طریق به‌کارگیری روش سناریونویسی و انجام مصاحبه با تعدادی از نخبگان سیاسی - امنیتی آشنا با موضوع در یک پنل خبرگی (گروه کانونی) به تعداد ۱۰ نفر با رویکرد کاربردی - توسعه‌ای انجام پذیرفته که حاصل آن احصاء چهار سناریوی محتمل «تفرقه و تضاد»، «تحریم و ارتداد»، «فریب و فرافکنی» و «استحاله و نفوذ» و شناسایی ۱۲ عامل کلیدی و پنج پیشران اصلی مؤثر و تعیین میزان تأثیرگذاری آن‌ها بر هر سناریو به شرح ذیل می‌باشد: مهم‌ترین عوامل کلیدی اثرگذار بر سناریوها، هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و سطوح مختلف جامعه، وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی، هویت دینی و باورهای انقلابی، هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن و استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی و مهم‌ترین پیشران‌های اثرگذار بر عوامل کلیدی به ترتیب اولویت اقتصادی، مدیریتی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی و نهایتاً علم و فناوری ارزیابی گردید.

واژه‌های کلیدی:

جنگ نرم، سناریونویسی، پیشران، عوامل کلیدی، نیروهای مسلح ج.ا.ایران.

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

۲. مدرس دانشگاه هوایی شهید ستاری

* نویسنده مسئول

مقدمه

«من برنامه‌های استکبار جهانی علیه ملت ایران را در سه جمله خلاصه می‌کنم اول: جنگ روانی، دوم: جنگ اقتصادی و سوم: مقابله با پیشرفت و اقتدار علمی» (فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)، ۱۳۸۶/۱/۱). با بررسی تحول‌های دهه اخیر و خصوصاً با عنایت به وقایع درس‌آموز جنگ‌های اخیر در منطقه، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های جنگ‌های نوین، حجم زیاد و تأثیرگذاری گسترده جنگ نرم در زمان‌های پیش از جنگ، جنگ و پس‌از آن می‌باشد. بنابراین در عصر حاضر فناوری نوین، زمینه‌ها و بسترهای این حوزه را گسترش داده است. با توسعه فناوری، جنگ نرم ابعاد نوینی را شامل شده و لایه‌های پنهان و پیدای آن در گستره‌های نوین به شدت در حال پیشروی هستند. عدم شناخت عوامل اثرگذار این حوزه به منظور پاسخ‌دهی هوشمندانه به جنگ نرم دشمن، می‌تواند دو وضعیت تهدیدآمیز را متوجه نیروهای مسلح نماید؛ یکی بی‌توجهی به سیاست دشمن و بی‌پاسخی و یا دیر پاسخ دادن به آن و دیگری پاسخ نادرست و نامناسب به جنگ نرم دشمن که این مهم از اهم ضرورت‌های این پژوهش محسوب می‌گردد؛ چراکه دیر پاسخ‌دهی یا بی‌پاسخ ماندن یک عملیات روانی باعث تخریب روحیه، تضعیف باورهای خودی و یا خدشه‌دار شدن وجهه کشور در عرصه بین‌المللی می‌شود. حالت دوم به مراتب خطرناک‌تر است؛ زیرا پاسخ نامناسب به جنگ نرم دشمن عامل تشدید تخریب‌ها و باورپذیری بیشتر آن گردد. بنابراین اهمیت تحقیق در آن است که با شناخت مؤثر و شناسایی به‌موقع عوامل کلیدی و پیشران‌های اثرگذار جنگ نرم دشمن بتوانیم سناریوها را پیش‌بینی و توانمندی مقابله با آن‌ها را در بدنه نظام به صورت عمومی و در بدنه نیروهای مسلح به شکل خاص نهادینه نماییم. بنابراین مسئله اصلی این تحقیق شناسایی پیشران‌ها و عوامل کلیدی مؤثر در سناریوهای جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران و محقق درصد پاسخ به این سؤال است که پیشران‌ها و عوامل کلیدی مؤثر در سناریوهای جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

جنگ

جنگ از دیدگاه حقوق بین‌الملل و جامعه‌شناسان نظامی، رویارویی نظامی است؛ بنابراین در حقوق بین‌الملل، جنگ به‌عنوان «ابزار سیاست ملی»، مجموعه عملیات و اقدام‌های قهرآمیز مسلحانه‌ای است که در چهارچوب مناسبات کشورها (دو یا چند کشور) روی می‌دهد (ضیایی بیگدلی، ۱۳۶۳). که در این معنای خاص، مفهوم جنگ دارای چهارعنصر یا رکن اساسی است:

ک عنصر تشکیلاتی یا سازمانی یعنی «کشور» که جنگ به‌عنوان نوعی رابطه کشور با کشوری دیگر تلقی می‌شود (اشرفی، ۱۳۸۵).

ک عنصر معنوی یا قصد و نیت که دلالت بر اراده قطعی یکی از طرفین متخاصم دارد (ممتاز، ۱۳۷۷).

ک عنصر هدف جنگ که مبتنی بر مشخص بودن جهت و غایت جنگ است (همان، ۷۵).
 محققان مطالعات امنیتی از جمله باری بوزان^۱ جنگ را کشمکش مسلحانه میان دو طرف یا بیشتر دانسته‌اند که معمولاً بر سر اهداف سیاسی درمی‌گیرد (مک لین، ۱۳۸۱). در جنگ به معنای عام مانند جنگ دیپلماتیک، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی نفس رویارویی مهم است که با ابزارهای دیگر حادث می‌شود. چنان که برخی محققان مانند جومینی برای جنگ، اشکال متعددی نظیر جنگ مداخله‌جویانه، جنگ عقاید، جنگ ملی و ... ذکر کرده‌اند (کرکی، ۱۳۸۳).

جنگ نرم

جنگ نرم، مجموعه تدابیر و اقدام‌های از پیش اندیشیده فرهنگی، سیاسی و اجتماعی کشورهاست که بر نظرها، نگرش‌ها، انگیزش‌ها و ارزش‌های مخاطبان آماج (اعم از حکومت‌ها، دولت‌ها، گروه‌ها و مردم کشورهای خارجی) تأثیر می‌گذارد و در بلندمدت موجب تغییر منش، رفتار و کنش‌های فردی و اجتماعی آنان می‌گردد (الیاسی، ۱۳۸۸). جنگ نرم هرگونه اقدام روانی، تبلیغاتی، رسانه‌ای و فرهنگی است که جامعه و گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی اعمال خشونت، رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد. جنگ نرم در پی از پا درآوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کند و با بمباران خبری و تبلیغاتی در نظام سیاسی- اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی پدید آورد (ماه‌پیشانیان، ۱۳۸۶).

جنگ نرم عبارت است از رویارویی بازیگران امنیتی به روش نرم‌افزاری و با پیامد غیر کشنده و با قصد صدمه زدن به موضوع‌های مرجع امنیت (عبدالله خانی، ۱۳۸۸). جنگ نرم حالت متخاصمه شدیدی است که بین کشورها پدیدار می‌شود و مانورهای سیاسی، مشاجره‌های دیپلماتیک، جنگ‌های روانی، متخاصمه‌های ایدئولوژیکی، جنگ اقتصادی و رقابت برای کسب قدرت از مختصات آن هستند. هدف‌های این تهاجم می‌تواند تضعیف روحیه، وحدت ملی، ایجاد شکاف میان مردم و حاکمیت، نافرمانی مدنی، افزایش ناکارآمدی حاکمیت و تضعیف اراده مقاومت مردم باشد (نایینی، ۱۳۸۹). در فرایند جنگ نرم تلاش می‌شود تا به‌جای اقدامات سازمان‌یافته ساختاری برای براندازی مستقیم، از الگوهای بهره گرفته شود که بر مبنای آن علت اصلی اعتراض‌های اجتماعی و

^۱. Barry Buzan

مشروعیت‌زدایی، به ناکارآمدی ساختار سیاسی نسبت داده شود. لذا بر اساس این تعریف جنگ نرم الگوی تهاجمی راهبردی، سازمان‌یافته و هدفمند است که طبق یک طرح و برنامه جامع، منابع داخلی و خارجی را علیه کشور هدف بسیج کرده و بر مبنای اصول، برنامه‌ها و فنون نرم و طی مجموعه‌ای از فرایندهای منسجم، تغییرات ساختاری، هویتی و بنیادین را ایجاد می‌کند (متمی، ۱۳۸۹).

جنگ نرم عبارت است از اعمال قدرت نرم برای شکل‌دهی به باورها، ارزش‌ها، هنجارها، ادراکات، انتظارات، ارجحیت‌ها، انتخاب‌ها و الگوهای رفتاری فردی و اجتماعی، به‌منظور همسازی، تنظیم، کنترل و تغییر هویت سوژه انسانی و جهان ذهنی در راستای تأمین اهداف و تحقق نتایج مطلوب (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۰).

جدول (۱) شیوه‌ها، ابزار، اهداف و پیامدهای جنگ نرم

پیامدِ اعمال	هدفِ اعمال	ابزارِ اعمال	شیوه‌های اعمال
نرم‌افزاران بودن پیامد آن؛ بدین معنا که جنگ نرم ویرانی، خرابی، قتل و کشتار که ویژگی اصلی آثار جنگ‌های سخت است را همراه ندارد و مقصد اصلی در فرایند جنگ نرم مجموعه‌ای از ذهنیت‌ها و رفتارها است.	ناظر بر اهداف و آماج غیر فیزیکی و غیرمادی است؛ به‌جای هدف قرار دادن توان و قدرت فیزیکی و تصرف و اشغال سرزمین، نگرش‌ها، افکار، عواطف و احساسات، هویت، فرهنگ و سرمایه‌های اجتماعی هدف قرار می‌گیرد.	ابزارهایی که ویژگی بارزشان «معطوف بودن به ایده» است؛ از مواجهه مستقیم «قدرت» با «فیزیک» تهدیدشونده، پرهیز نموده و از «شبکه ذهن» مخاطب عبور داده و اعمال می‌گردد.	وصف‌کننده روش و شیوه‌های اعمال جنگ است؛ بسیج ناراضیان داخلی و به شیوه‌های غیر خشونت‌آمیز.

برخی از تدابیر و فرمایش‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در حوزه جنگ نرم

«امروز دشمن با شیوه بسیار زیرکانه‌ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام‌عیار فرهنگی علیه ماست» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۰/۷/۲۳).

«آن‌ها می‌گویند نقشه باید این باشد که ما بتوانیم از درون، ملت ایران را استحاله کنیم؛ آن‌ها دنبال این هستند» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۲/۸/۲۳).

«امروز رسانه‌ای و فرهنگی که در مقابل جمهوری اسلامی قرار دارد، بسیار آرایش پیچیده، متنوع، متکثر، کارآمد و فنی و پیشرفته است. مبارزه‌ای پیچیده‌تر و سخت‌تر از مبارزه با دشمنان است» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۲/۹/۲۶).

«تغییر هویت واقعی نظام به تدریج و آرام حاصل می‌شود» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۷/۹/۲۴).

«در جنگ نرم کشف بازیگران، آرایش و گسترش دشمن مشکل بوده و کمتر موجب برانگیختن و عکس‌العمل می‌شود. در تهاجم نظامی شما طرفتان را می‌شناسید، دشمن‌تان را می‌بینید؛ اما در تهاجم معنوی، تهاجم فرهنگی، تهاجم نرم، شما دشمن را در مقابل چشم‌تان نمی‌بینید» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۸/۲/۲۲).

«در تهاجم نظامی شما طرفتان را می‌شناسید، دشمن‌تان را می‌بینید؛ اما در تهاجم معنوی، تهاجم فرهنگی، تهاجم نرم، شما دشمن را در مقابل چشم‌تان نمی‌بینید» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۸/۲/۲۲).

معظم‌له در جمع فرهیختگان و هنرمندان نیز فرمودند: «هلت این است که من صحنه را می‌بینم؛ چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! چه کار کند انسان؟! من دارم می‌بینم صحنه را، می‌بینم تجهیز را، می‌بینم صف‌آرایی‌ها را، می‌بینم دهان‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه این آرمان‌ها و علیه همه آن‌کسانی که به این حرکت دل بسته‌اند را» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۸/۶/۱۴).

«در جنگ نظامی، دشمن به سراغ سنگرهای مرزی ما می‌آید، مراکز مرزی ما را سعی می‌کند نابود سازد تا بتواند در مرز نفوذ کند، در جنگ روانی و آنچه امروز جنگ نرم گفته می‌شود در دنیا، دشمن به سراغ سنگرهای معنوی ما می‌آید که آن‌ها را منهدم کند. به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور. دشمن به سراغ این‌ها می‌آید که این‌ها را منهدم کند و نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند؛ فرصت‌های یک نظام را به تهدید تبدیل کند» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۸/۷/۲).

«در جنگ نرم دشمن به صورت دوست جلوه می‌کند؛ حقیقت به شکل باطل و باطل در لباس حقیقت نشان می‌دهد» (بیانات معظم‌له، ۱۳۸۸/۱۰/۱۵).

ارکان جنگ نرم

الف- رکن فاعلی جنگ نرم: «علت فاعلی» چیزی است که فعل از آن صدور و تحقق پیدا می‌کند؛ مانند: معمار و بنا؛ بر این اساس، مداخله و اعمال نفوذ بازیگر خارجی، رکن فاعلی جنگ نرم است. در واقع جنگ نرم را باید در بستر سیاست‌های استعماری و تلاشی که یک دولت برای اعمال نفوذ در رفتار یا امور داخلی دولت‌های حریف انجام می‌دهد، بازشناخت.

ب- رکن مادی جنگ نرم: «علت مادی» آن است که فعل با او انجام می‌پذیرد مانند: مصالح ساختمان. بنابراین، ابزار و وسایلی که در بازیگران و طراحان جنگ نرم به کار می‌برند جزو رکن مادی جنگ نرم محسوب می‌شود. در این راستا، جنگ نرم برخلاف جنگ سخت به‌جای استفاده از

ابزارهای تسلیحاتی و توان رزمی از ابزارهای گفتاری، شنیداری، دیداری؛ رسانه‌ای و الکترونیکی و ارتباطاتی و کلیه ابزارهایی که معطوف به ایده و سرمایه اجتماعی است، بهره گرفته می‌شود.

پ- رکن صوری جنگ نرم: «علت صوری» چیزی است که فعل به وسیله آن شکل و فعلیت به خود می‌گیرد. به بیان دیگر، شکل، فرم، الگو و نگرش مربوط به این که چه چیزی به نمایش گذاشته شده است، علت صوری پدیده است. مانند: صورت فعلی ساختمان یا شکل مجسمه. از این نظر، جنگ نرم سناریوی از پیش تدوین شده و با طرح و نقشه قبلی و همراه با خصومت و دشمنی است.

ت- رکن غایی جنگ نرم: «علت غایی» چیزی است که فعل به خاطر آن تحقق می‌یابد؛ مانند: اسکان. علت غایی از نظر تصور مقدم و از نظر تحقق مؤخر است. از این نظر غایت جنگ نرم، براندازی است. با این وصف، در مورد غایت و هدف جنگ نرم بحث‌های مختلفی صورت گرفته است. برخی هدف نهایی را در تغییر سیاسی خلاصه کرده‌اند. در اینجا تغییر سیاسی فراتر از مفهوم تغییر در جامعه‌شناسی سیاسی تلقی شده و منظور از آن نقطه مابین دو سر یک طیف است که یکسر آن را تغییر رفتار و سر دیگر را فروپاشی نظام سیاسی تشکیل می‌دهد. لذا جنگ نرم هدفی را دنبال می‌کند که معادل تغییر سیاسی به مفهوم جامعه‌شناسی سیاسی یعنی تغییر ترتیبات قدرتی حاکم بر جامعه است، منتهی در عین شباهت‌ها، تفاوت‌هایی با انقلاب‌ها، آشوب‌ها، شورش‌ها و توطئه‌های سازمان‌یافته (کودتاها) دارد (گروه مطالعات جنگ نرم، ۱۳۸۸).

جدول (۲) جنگ نرم و وجوه تمایز و تشابه^۱

ردیف	وجه	توضیحات
۱	تهدید نرم	محققان حوزه مطالعات امنیتی برای واژه تهدید، وسعت معنایی قائل هستند که طیفی از مفاهیم امنیتی (افتخاری، ۱۳۸۹) یا تهدیدهای بالقوه و بالفعل را در برمی‌گیرد (عبدالله خانی، ۱۳۸۶). به باور این محققان «تهدید» یک «ارزیابی» و نه یک «پدیده» است. به این معنا که پدیده‌های سیاسی- اجتماعی از حیث شیوع و میزان کنترلی که بر آن‌ها اعمال می‌شود، به هفت دسته اصلی قابل تقسیم هستند: موضوع، مسئله، مشکل، معضل، خطر، بحث و بحران. هر یک از این وضعیت‌ها، می‌تواند برای بازیگری، «تهدید» یا «برعکس» باشد. به همین دلیل است که در مقام تحلیل انتولوژیک «تهدید»، بر این اصل تأکید بسیار شده است که تهدید نه واژه‌ای هم‌عرض یا در ادامه واژگان مذکور، بلکه اصطلاحی عام و مشتمل بر همه آن‌ها است (افتخاری، ۱۳۸۵). تهدید نرم را می‌توان به‌عنوان یک اصطلاح عام تلقی کرد که جنگ نرم را نیز در برمی‌گیرد. به عبارتی میان این دو عموم و خصوص مطلق برقرار است. با توسل به معنای لغوی و اصطلاحی تهدید، نتیجه دیگری حاصل می‌شود. لغت‌نامه و بستر تهدید را «بیان و ابراز قصد آسیب‌رسانان، نابودی یا تنبیه کردن دیگران از روی انتقام یا ارباب» می‌داند. همین‌طور لغت‌نامه آکسفورد نیز در تعریف تهدید، آن را

۱. برای مطالعه بیشتر ر.ک. به: سیامک باقری چوکامی (۱۳۹۴)، «جنگ نرم (واکاوی مفهومی و الگوهای راهبردی)»، دانشگاه عالی دفاع ملی، ص ۴۲-۵۸.

		«قصداً ابراز شده برای صدمه، یا آسیب‌رسانی یا دیگر اقدامات خصمانه علیه کسی» معرفی می‌کند (عبدالله خانی، ۱۳۸۶).
۲	جنگ رسانه‌ای	جنگ رسانه‌ای نمونه‌ای از اقدام‌های روانی علیه کشور هدف است. جنگ رسانه‌ای، جنگ بدون خونریزی، جنگ آرام و جنگ بهداشتی تلقی می‌شود، جنگی که بر صفحات روزنامه‌ها و میکروفون، رادیوها، صفحات تلویزیون و عدسی دوربین‌ها جریان داشته و به‌جای هدف قرار دادن دولت‌ها، ملت‌ها را هدف قرار می‌دهد (گروه مطالعات جنگ نرم، ۱۳۸۸).
۳	جنگ روانی ^۱	استفاده از هر نوع وسیله‌ای به‌منظور تأثیرگذاری بر روحیه و رفتار یک گروه باهدف نظامی مشخص جنگ روانی نامیده می‌شود. صلاح نصر در تعریف این مفهوم می‌گوید: جنگ روانی همان جنگ کلمه و عقیده است؛ خواه به‌صورت مخفی باشد یا آشکار، شفاهی باشد یا کتبی؛ اساساً سلاحی است که به انسان و عقل او توجه دارد و هرگاه امکان برقراری ارتباط عاطفی را داشته باشد می‌تواند به اعماق وجود او نفوذ کند. (نصر، ۱۳۸۰: ۹۶-۹۵) جنگ روانی را در سه سطح؛ جنگ روانی راهبردی، راهکنشی و تحکیمی دسته‌بندی کرده‌اند (شیرازی، ۱۳۷۶). نکته اساسی در تفاوت جنگ نرم با جنگ روانی این است که جنگ نرم محدود به تغییر در ذهن‌ها و گسست شناختی و هنجاری نیست و در ادامه پس از تغییر رفتار، مدیریت رفتار را نیز دنبال می‌کند. زیرا «تأثیرگذاری بر ذهنیت‌ها و رفتار، تنها با تکیه بر جنگ روانی و تبلیغات انجام نمی‌شود.» (گروه مطالعات جنگ نرم، ۱۳۸۸).
۴	عملیات روانی	مفهوم اساسی عملیات روانی، دست‌کاری عقاید، از طریق به‌کارگیری یک یا چند رسانه ارتباطی و به تعبیری، ناتوان کردن دشمن برای عمل و عکس‌العمل است (شاه‌محمدی، ۱۳۸۲). به‌این‌دیگر، عملیات روانی، مجموعه طرح‌ها و اقدام‌هایی است که به دنبال تشویش، تهییج و تحریک افکار عمومی در خصوص یک مسئله مشخص و با اهداف از پیش تعیین‌شده است (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۶). با توجه به این‌که در جنگ نرم آماج اصلی مغز انسان است، از این نظر با عملیات روانی اشتراک مفهومی دارد. اما از آنجایی که جنگ نرم علاوه بر تغییر رفتار به دنبال مدیریت رفتار برای رسیدن به هدف یعنی تغییر سیاسی نیز هست، از عملیات روانی متمایز می‌شود (حسینی، ۱۳۹۰).
۵	جنگ اطلاعات ^۲	جنگ اطلاعاتی عبارت است از استفاده از شبکه‌های الکترونیکی برای تخریب یا از کار انداختن و غیرعملیاتی کردن زیرساخت‌های اطلاعاتی دشمن که مشتمل بر جنگ فرماندهی و کنترل ^۳ ، جنگ جاسوسی محور و جنگ الکترونیکی است. با توجه به این‌که این رهیافت از یک‌سو، دانش و اطلاعات و از سوی دیگر عناصر شناختی حریف را در کانون توجه خود قرار داده است، ماهیت نرم‌افزاران‌پیدا کرده و از این حیث به تهدید نرم یا جنگ نرم تقرب یافته است. در این چارچوب تهدیدکننده و تهدیدشونده دربردی از اندیشه و منابع اطلاعات قرار دارند که در آن تهدیدکننده همواره دارای برخی مزیت‌های ذاتی رقابتی است (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۵).
۶	جنگ فرهنگی	جنگ فرهنگی به‌مثابه گونه‌ای متمایز از جنگ نرم در تعاملی‌سازنده و معنادار با تهاجم فرهنگی است. (افتخاری، ۱۳۹۰). از این نظر جنگ نرم از سه جهت و با سه شکل اصلی نمود می‌یابد که عبارت‌اند از: تحمیل فرهنگی، تخریب فرهنگی و تسلیم فرهنگی. جنگ نرم به‌عنوان یک الگوی تعارض نرم‌افزاران می‌تواند در قالب دو راهبرد مختلف عملیاتی شود: نخست- راهبرد تعارض فرهنگی مستقیم که از آن به تهاجم فرهنگی تعبیر می‌شود؛ دوم- راهبرد تعارض غیرمستقیم که از آن با عنوان نفوذ فرهنگی می‌توان یاد نمود (همان منبع).

1. Psychological warfare

2. Information Warfare

3. C4I: Command, Control, Communication, Computer, Intelligence

۷	جنگ سیاسی	هدف اساسی جنگ سیاسی تخریب، تضعیف و در صورت امکان- از بین بردن دشمن به‌وسیله مانورهای دیپلماتیک، فشار اقتصادی و دادن اطلاعات درست یا نادرست، تحریک، ارباب، خراب‌کاری، ایجاد ترس، وحشت و محروم ساختن دشمن از دوستان و حامیان وی می‌باشد (شاه‌محمدی، ۱۳۸۸). با این توصیف، اگرچه اصطلاح جنگ سیاسی به اعمال فشار یک دولت بر دولت دیگر از طرق مختلف، مثل تهدید و دخالت اطلاق گردید (آقا بخشی، افشاری راد، ۱۳۸۶) اما، در حال حاضر برای هر نوع فشاری چه در سطح داخلی توسط گروه‌ها و جریان‌های سیاسی و چه در سطح خارجی از سوی دولت‌ها به‌کار برده می‌شود. از این نظر جنگ سیاسی می‌تواند بخشی از اجزاء یا فنون جنگ نرم را تشکیل دهد لکن مساوی آن نیست (حسینی، ۱۳۸۸).

در ادامه به تشریح ویژگی‌های جنگ نرم در جدول (۳) پرداخته شده است؛

جدول (۳) ویژگی‌های جنگ نرم

نمادین بودن	فرآیندی و مرحله‌ای بودن	ذهنی و عینی بودن	پیچیده و چندوجهی بودن
نمادسازی در زمره ضرورت انقلاب اجتماعی و کودتا محسوب می‌شود. با نمادها می‌توان گروه‌های مخالف را بسیج نموده و این انگاره را در ذهن آنان به وجود آورد که نظام سیاسی آنان همه ویژگی‌های حکومت توتالی‌تر را دارا است (متقی، ۱۳۸۹).	سه مرحله برای جنگ نرم مطرح‌شده است: مرحله اول، تغییر موازنه پایگاه اجتماعی حاکمیت از طریق فروپاشی روانی جامعه و ایجاد پیوندهای جایگزین؛ مرحله دوم، ایجاد فضای بسیج اجتماعی از طریق تهییج کم‌هزینه گروه‌های اجتماعی هدف با توسل به سوژه‌های مختلف؛ مرحله سوم، رویارویی عملیاتی و رودررو ساختن جامعه با حکومت با شیوه‌های رفتاری مختلف (گروه مطالعات جنگ نرم، ۱۳۸۸).	وجه ذهنی زیرساخت‌های تمایز و دگرذیسی و ایجاد یک ذهنیت مشترک موردنظر دشمن را فراهم می‌آورد و وجه عینی آن مقدمه «عمل» و واکنش جمعی و تقابلی است.	تهدید نرم ممکن است باعث این غفلت گردد که روش‌ها و ابزارهای آن برای آسیب رساندن به هدف غیرعلنی است درحالی‌که فعالیت‌های معطوف به این دسته از تهدیدات می‌تواند جنبه علنی و غیرعلنی داشته باشد (عبدالله خانی، ۱۳۸۶).

سناریونویسی

سناریوها ابزارهایی هستند که به ما در اتخاذ دیدگاه‌های دورنگر در جهان با عدم قطعیت بالا کمک می‌کنند. سناریوها داستان‌هایی هستند درباره روش تغییر و تحول ممکن جهان در فردا (آینده)؛ داستان‌هایی که ما را نسبت به تشخیص و سازگاری در برابر جنبه‌های متغیر محیط فعالیت کنونی مان یاری می‌دهند. سناریونویسی روشی است برای پیدا کردن و تدوین مسیرهای متفاوت آینده و حرکت مناسب در این مسیرها؛ به‌عبارت‌دیگر، سناریوها دسته‌ای از روش‌های سازمان‌یافته هستند که به ما در تصور و تخیل مؤثر درباره آینده کمک می‌کنند و اغلب به سه گروه تقسیم‌بندی می‌شوند: گروه اول موسوم به «طبق معمول ولی بهتر»، گروه دوم سناریوی «نزول و یأس» و گروه سوم «متفاوت اما بهتر» که دارای گام‌های ذیل است: (شوارتز، ۱۳۹۰).

گام اول: شناسایی موضوع یا تصمیم اصلی

در هنگام توسعه سناریوها، شروع کار با نگاه از «درون به بیرون» شروع می‌شود که عبارت است از شروع فرآیند با شناسایی و انتخاب موضوع یا تصمیم خاصی در درون سازمان و سپس بنای سناریوها به سمت محیط بیرونی توسعه می‌یابد.

گام دوم: شناسایی عوامل کلیدی

معمولاً هر سناریویی که در مطالعات تحلیل محیط تدوین می‌شود، باید حاوی توصیف‌ها و چشم‌اندازهای روشنی از «دنای آینده» باشد، اما پرسش کلیدی این است که چه عامل‌ها و جنبه‌هایی (روندها و رویدادهایی) از محیط آینده برای مدیران، فرماندهان، راهبردها و بانیان دکتربین‌های سازمانی اهمیت دارند؟ به بیان دیگر، آن‌ها نیاز دارند چه چیزهایی را درباره‌ی محیط آینده بدانند؟ وانگهی باید پرسیده شود که آن‌ها در دنای آینده، چه چیزی را «موفقیت» و چه چیزی را «شکست» تلقی خواهند کرد؟ نکته‌ی درخور توجه از دیدگاه علمی این است که پاسخ‌گویی به همه‌ی این موارد، شاید ابتدا به‌ساکن امکان‌پذیر نباشد. زیرا تا زمانی که تصویرهای بزرگ محیط آینده با جزئیات کافی در دسترس نامبرندگان قرار نگیرد، آن‌ها نخواهند توانست دقیقاً به شما به‌گویند که چه عامل‌ها و جنبه‌هایی از آینده برای آن‌ها اهمیت دارد، و یا چه چیزی را دقیقاً به معنای موفقیت و چه چیزی را دقیقاً به معنای شکست تلقی خواهند کرد (ستاری‌خواه، ۱۳۹۳). اگر شناسایی موضوع یا تصمیم اصلی قدم اول باشد، پس تهیه‌ی فهرست عوامل کلیدی که بر موفقیت یا ناکامی آن تصمیم، تأثیرگذار هستند، قدم دوم خواهد بود.

گام سوم: تعیین نیروهای پیشران

پس از تهیه فهرست کلان عوامل کلیدی باید فهرست روندهای (نیروهای پیشران) هدایت‌کننده که بر عوامل کلیدی مؤثر هستند تهیه شود (همچون نیروهای پیشران اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، زیست‌محیطی، فناوری و ...). نیروهای پیشران یعنی نیروهایی که بر روندها، حوادث و رویدادها تأثیرگذارند، شروع می‌شود. هر سازمان یا نهادی توسط نیروهای پیشران درونی و بیرونی به جلو رانده می‌شود. برخی از این نیروها قابل ارزیابی هستند مانند نیروی انسانی سازمان و برخی دیگر بسیار مبهم و نامعلوم هستند. اغلب نیروهای پیشران خارج از سازمان، نامشخص و غیر آشکار هستند (ستاری‌خواه، ۱۳۹۳).

گام چهارم: طبقه‌بندی عوامل کلیدی بر اساس اهمیت و عدم قطعیت

باید تمام عوامل شناخته‌شده قبلی در دو معیار طبقه‌بندی شود. اول درجه اهمیت برای موفقیت و دوم درجه عدم قطعیت احاطه‌کننده آن روندها و عوامل.

گام پنجم: انتخاب منطق سناریوها

در عمل نتیجه مرحله طبقه‌بندی، محورهایی است که سناریوهای نهایی بر اساس آنها متمایز می‌شوند. هدف نهایی، رسیدن به سناریوهای است که تفاوت‌های موجود بین آنها، برای تصمیم‌سازان قابل توجه باشد. زمانی که محورهای اصلی عدم قطعیت‌های حساس شناسایی شده باشند، بعضی وقت‌ها نشان دادن آنها به صورت یک گستره (بر روی یک محور) یا ماتریس (با دو محور) یا حجم (با سه محور) می‌باشد.

گام ششم: پُربار کردن سناریوها

زمانی که مهم‌ترین نیروهای پیشران و منطق‌هایی که سناریوها را از هم متمایز می‌کنند، مشخص شدند پربار کردن اسکت سناریوها با رجوع به عوامل کلیدی و روندهای شناسایی شده در گام‌های دوم و سوم، می‌تواند قابل اجرا باشد.

گام هفتم: مضامین، انتخاب شاخص‌ها و علائم راهنما

دانستن هر چه سریع‌ترین موضوع که کدام‌یک از چندین سناریوی نوشته‌شده، به واقعیت در حال ظهور نزدیک‌تر است، بسیار مهم می‌باشد.

در ادامه به تشریح مهم‌ترین پیشینه‌های انجام شده در قلمرو موضوعی پژوهش پرداخته شده

است؛

جدول (۴) پیشینه پژوهش

عنوان	مشخصات	هدف / سؤال	نتیجه
تأملاتی در نقش رسانه‌ها در جنگ نرم (با محوریت انقلاب رنگی)	حسین خوش‌برش ماسوله، ۱۳۸۸، دانشگاه آزاد اسلامی	نقش رسانه‌ها در جنگ نرم (با محوریت انقلاب رنگی) چیست؟	«جنگ نرم»، «انقلاب مخملین» یا «نارنجی» نظریه‌ای است که توسط فردی بنام «جین شارپ» ارائه شده و در عمل در کشورهایی اجرا شده و با موفقیت توأم بوده است. مهم‌ترین ابزار «جنگ نرم» رسانه‌ها می‌باشد. در این تحقیق با نظرخواهی از متخصصان ارتباطات، نقش رسانه‌ها در ناکارآمدی دولت‌ها، ایجاد فضای آشوب، التهاب و نافرمانی مدنی و اجتماعی و تشدید معضلات اجتماعی و ناهنجاری‌ها در جامعه، استفاده از استراتژی فریب که منجر به تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های نامطلوب می‌شود، مورد بررسی قرار گرفت، همچنین در این تحقیق به تکنیک و تاکتیک‌های رسانه‌ای از جمله اغراق‌گویی، القاء و اقناع در مخاطبان، برجسته کردن مواردی مانند دموکراسی خواهی، حقوق شهروندی، ایجاد فشار روانی و تضعیف روحیه مردم و دوقطبی کردن جامعه توسط رسانه‌ها که بستر براندازی نرم را فراهم می‌نماید، پرداخته شده است؛ همچنین با تجزیه و تحلیل اعلامیه‌های جنگ روانی امریکا در جنگ‌های کره، ویتنام و جنگ‌های اول و دوم خلیج فارس این نتیجه حاصل می‌شود که جملات تهدیدآمیز با ۴۲٪، تطمیع کننده ۲۱٪ و روشنگرانه ۱۹٪ را در برمی‌گیرد.

فرضیه اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه جریان آزاد اطلاعات می‌تواند با بهره‌گیری از تاکتیک‌های عملیات روانی و ترکیب آن با رسانه در آجا ایجاد نارضایتی نموده و از این طریق توان رزمی آن را تضعیف نماید، و در این راستا نتایج حاصله مؤید این است که راهبرد عملیات روانی آجا بایستی متکی بر راهبردهای تدافعی تدوین گردیده و ضروری است به جنبه‌های زیرساختی آن در ابعاد ساختاری، طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی، آموزش، آگاه‌سازی، استفاده از پتانسیل‌های داخلی، ملی و به‌کارگیری فناوری‌های پیشرفته و تقویت منزلت کارکنان جهت مقابله با جریان آزاد اطلاعات و جنگ روانی برخاسته از آن، توجه ویژه مبذول گردد.	استراتژی عملیات روانی آجا با توجه به پیآمدهای حاصل از جریان اطلاعات چگونه باید باشد؟	پور آزادی، ۱۳۸۷، دعا، مقطع دکتری	تدوین استراتژی عملیات روانی ارتش ج.ا. با توجه به پیآمدهای حاصل از جریان آزاد اطلاعات
در این پژوهش سعی شده ضمن پرداختن به مباحث نظری عملیات روانی، رابطه ساختار سازمانی فعلی عملیات روانی نزاجا، آموزش فعلی عملیات روانی در یگان‌ها و مراکز آموزشی نزاجا، وسعت دانش و آگاهی کارکنان فعلی عملیات روانی، تاکتیک‌های فعلی عملیات روانی تاکتیکی یگان‌های نزاجا را با انواع عملیات آفندی سنجیده و سپس راه‌کارهای مناسبی را در زمینه‌های مذکور در اجرای عملیات روانی در سطح نزاجا پیشنهاد نماید.	آیا مؤلفه‌های عملیات روانی رابطه معناداری با اجرای آن توسط یگان‌های نزاجا دارد؟	زمانی، ۱۳۸۶، دافوس، مقطع کارشناسی ارشد	بررسی کاربرد عملیات روانی در انجام عملیات تاکتیکی آفندی توسط یگان‌های نزاجا
هدف اصلی این جنگ، اعمال فشار برای ایجاد تغییر در اصول گرفتار یک نظام و یا به‌طور خاص تغییر خود نظام است. جنگ نرم به روحیه، به‌عنوان یکی از عوامل قدرت ملی خدشه وارد می‌کند، عزم و اراده ملت را از بین می‌برد، مقاومت و دفاع از آرمان و سیاست‌های نظام را تضعیف می‌کند، فروپاشی روانی یک ملت می‌تواند مقدمه‌ای برای فروپاشی سیاسی - امنیتی و ساختارهای دیگران باشد. بر این پایه یک کشور می‌تواند به مقاصد موردنظر خود در سیاست جهانی نائل آید، چون کشورهای دیگر، ارزش‌های آن را می‌پذیرند، از آن تبعیت می‌کنند، تحت تأثیر پیشرفت و آزاداندیشی آن قرار می‌گیرند و در نتیجه خواهان پیروی از آن می‌شوند.	شاخصه‌ها و مؤلفه‌های جنگ نرم و آسیب‌شناسی تبعات آن چیست؟	لعیا عبوضی، ۱۳۹۰، حوزه علمیه هادی شهر، کارشناسی ارشد	نگاهی به شاخصه‌ها و مؤلفه‌های جنگ نرم و آسیب‌شناسی تبعات آن
امروزه جنگ نرم مؤثرترین، کارآمدترین، کم‌هزینه‌ترین، خطرناک‌ترین و پیچیده‌ترین نوع تهدید علیه ارزش‌ها و امنیت ملی یک کشور است. جنگ نرم همانند جنگ سخت اهداف مختلفی دارد و قاعدتاً هدف غایی هر دو آن‌ها تغییر نظام سیاسی یک کشور یا سلطه بر آن کشور است. در حقیقت جنگ نرم و جنگ سخت یک هدف را دنبال می‌کنند. جنگ نرم به روحیه به‌عنوان یکی از عوامل قدرت ملی خدشه وارد می‌کند و عزم و اراده ملت را از بین می‌برد.	روش‌های مقابله با جنگ نرم در قرآن چیست؟	فاطمه علی‌آبادی، ۱۳۹۲، دانشکده حدیث	روش‌های مقابله با جنگ نرم در قرآن

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی- توسعه‌ای و به لحاظ روشی، ترکیبی با ابزار گردآوری فیش‌برداری (تحلیل کیفی مطالعات انجام‌شده) و انجام مصاحبه با تعدادی از نخبگان سیاسی- امنیتی آشنا با موضوع در یک پنل از طریق سناریونویسی است. در مرحله اول با گردآوری داده‌ها و اسناد به روش کتابخانه‌ای و در مرحله دوم تشکیل پنل خبرگی در راستای پاسخ به سؤال تحقیق بر مبنای تبیین عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار از طریق طی مراحل سناریونویسی (پنج گام از هفت گام) به روش گروه کانونی^۱ صورت پذیرفته است.

یافته‌های پژوهش

گام اول: شناسایی موضوع اصلی سناریو

گروه کانونی تحقیق در گام اول سناریو نگاری اقدام به مطالعه‌ی کارشناسانه‌ی محیط داخلی و خارجی ج.ا.ایران در سطح راهبردی به‌منظور نهایی کردن موضوع اصلی و تعیین حداقل چهار عنوان سناریوی اصلی موردنظر می‌نماید؛ در همین راستا مدیر سناریو نگاری و اعضاء کارگروه کارشناسی اقدام به مطالعه و جمع‌آوری اطلاعات در حوزه‌های اسناد بالادستی، فرمایشات مقام معظم رهبری و تهدیدات ج.ا.ایران پیش‌رو در سطح ملی و فراملی مترتب بر نیروهای مسلح به شرح ذیل نمودند:

جدول (۵) موضوع اصلی سناریو

جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۰			
ش.ع	وضعیت‌های گوناگون		طرح‌های سناریویی (پیش‌فرض‌های وضعیتی محتمل)
	توانمندی مقابله	جنگ نرم	
۱	+	+	تأثیرپذیری ضعیف از جنگ نرم دشمن
۲	-	+	ضعف و ایجاد بستر برای تحمیل جنگ نرم دشمن
۳	-	-	ثبات نسبی
۴	+	-	تقویت نسبی و مقابله با جنگ نرم دشمن

گام دوم: مشخص کردن عوامل کلیدی و تعیین ارتباط کمی آن‌ها با موضوع سناریو
اعضاء سناریونویسی (گروه کانونی) طی برگزاری جلسات متعدد، متناسب با موضوع «جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۰» عوامل کلیدی اثرگذار را به شرح ذیل احصاء نمودند:

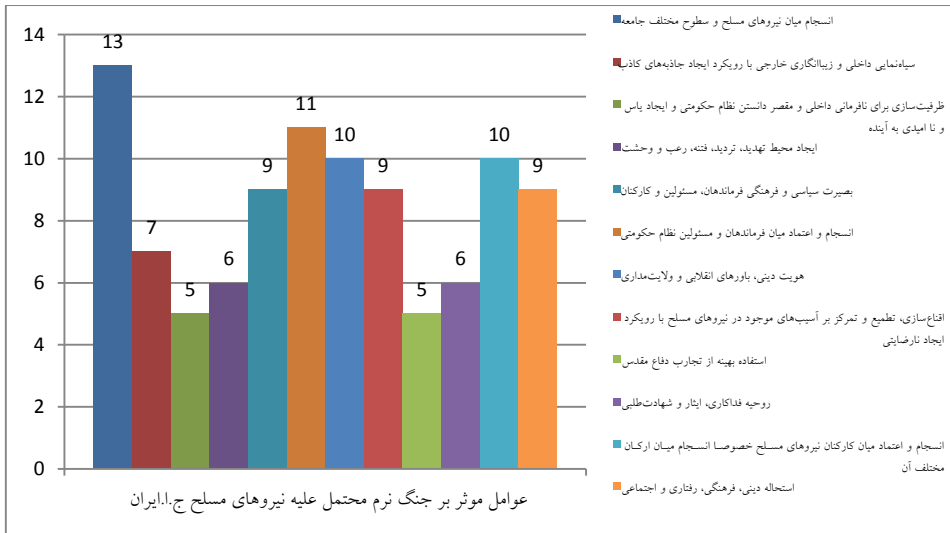
^۱. Focos Group

جدول (۶) عوامل مهم کلیدی اثرگذار بر موضوع سناریوهای جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح

هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقتشار مختلف مردم و جامعه	ایجاد فضای پرتنش، تهدید، تردید، فتنه، ترس و وحشت	اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت	روحیه از خودگذشتگی و شهادت‌طلبی
ایجاد جاذبه و کشش‌های دروغین از طریق ایجاد فضاهای نامطلوب داخلی و زیبا انگاری فضاهای خارجی	بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان	بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی	هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن
فضاسازی جهت سرپیچی و عصیانگری داخلی با گناه‌کار جلوه دادن نظام حکومتی	وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی	به‌کارگیری مطلوب تجربیات حاصله از جنگ تحمیلی	استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی

جدول (۷) ارتباط کمی عامل‌های کلیدی تأثیرگذار بر موضوع سناریو

شماره عامل	عامل‌های کلیدی	نسبت تأثیر	میزان نفوذ و مداخله سازمانی
۱	هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقتشار مختلف مردم و جامعه	۱۳	متوسط
۲	ایجاد جاذبه و کشش‌های دروغین از طریق ایجاد فضاهای نامطلوب داخلی و زیبانگاری فضاهای خارجی	۷	کم
۳	فضاسازی جهت سرپیچی و عصیان‌گری داخلی با گناه‌کار جلوه دادن نظام حکومتی	۵	کم
۴	ایجاد فضای پرتنش، تهدید، تردید، فتنه، ترس و وحشت	۶	کم
۵	بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان	۹	متوسط
۶	وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی	۱۱	متوسط
۷	اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت	۱۰	متوسط
۸	بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی	۸	متوسط
۹	به‌کارگیری مطلوب تجربیات حاصله از جنگ تحمیلی	۵	متوسط
۱۰	روحیه از خودگذشتگی و شهادت‌طلبی	۶	متوسط
۱۱	هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن	۱۰	متوسط
۱۲	استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی	۱۰	کم
	جمع	۱۰۰	--

نمودار (۱) ارتباط کمی عامل‌های کلیدی تأثیرگذار بر موضوع سناریو

با توجه به نتایج جدول و نمودار بالا، هفت عامل کلیدی هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقشار مختلف مردم و جامعه، وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی، اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت، هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن، استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی، بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان، بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی به ترتیب نسبت تأثیرگذاری بیشتری نسبت به سایر عوامل دارند و همچنین میزان نفوذ و مداخله سطح سازمانی در این عامل‌ها متوسط ارزیابی گردید.

گام سوم: مشخص کردن نیروهای پیشران سناریو و ارتباط کمی آن با عوامل کلیدی

جدول (۸) پیشران‌های مؤثر بر عوامل کلیدی سناریو

پیشران‌ها		ردیف
فرماندهی و مدیریتی	اعتقاد و فرمان‌برداری از فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)	۱
	توجه ویژه به وضعیت معیشت و منزلت کارکنان	
	ایجاد سازوکار و بستر لازم جهت تقابل با جنگ نرم دشمنان	
	توسعه و ترویج فرهنگ ایثار، شهادت و مقاومت	
سیاسی	مقبولیت نیروهای مسلح در بین آحاد جامعه و مسئولین نظام	۲
	اعتماد مردم و نظام حکومتی به سطوح مختلف ارکان نیروهای مسلح	
	بینش و آگاهی سیاسی سلسله‌مراتب فرماندهی و بصیرت افزایشی کارکنان پیرامون جنگ نرم دشمنان	

۲	اجتماعی و فرهنگی	وحدت و انسجام ملی - مذهبی
		تقویت رسانه ملی در برابر تبلیغات دشمن در حوزه هویت‌زدایی فرهنگی و باورهای اسلامی همراهی و همدلی خانواده‌ها و جلوگیری از نفوذ و ترویج فرهنگ و سبک زندگی غربی در بین کارکنان و خانواده‌های آنان با توجه به گسست‌های اجتماعی موجود
۴	اقتصادی	توجه ویژه به زیرساخت‌ها و بسترهای اقتصادساز و کمک به تقویت و افزایش بودجه دفاعی کشور
		فرهنگ‌سازی و توسعه فرهنگ اقتصاد مقاومتی و اصلاح الگوی مصرف
۵	علم و فناوری	توجه ویژه به اقتصاد فرصت ساز، مولد، جهادی، انعطاف‌پذیری، برون‌گرا، درون‌زا و پیشرو
		سرمایه‌گذاری ویژه در خصوص انجام مطالعات و پژوهش‌های علمی گسترده و به‌روز
		توجه ویژه به امر آموزش و مراکز آموزشی
		اقدام در خصوص کاهش وابستگی‌های فناورانه
		توجه ویژه به ارتقاء سطح سامانه‌ها و تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری متناسب با تهدیدات نرم

جدول (۹) ماتریس ارتباط کمی نیروهای پیشران با عوامل کلیدی در قالب طیف لیکرت (۱-۳-۵-۷-۹)

جمع نمرات	عوامل کلیدی	عوامل کلیدی دهم	عوامل کلیدی نهم	عوامل کلیدی هشتم	عوامل کلیدی هفتم	عوامل کلیدی ششم	عوامل کلیدی پنجم	عوامل کلیدی چهارم	عوامل کلیدی سوم	عوامل کلیدی دوم	عوامل کلیدی اول	عوامل کلیدی
												پیشران‌ها
۱۰۲	۹	۹	۷	۹	۹	۹	۹	۷	۹	۷	۹	فرماندهی و مدیریتی
۹۰	۹	۷	۵	۷	۹	۹	۷	۷	۹	۷	۷	سیاسی
۹۲	۹	۷	۵	۷	۹	۷	۷	۷	۹	۹	۹	اجتماعی و فرهنگی
۱۰۳	۷	۵	۳	۷	۷	۷	۷	۹	۷	۹	۵	اقتصادی
۷۶	۷	۷	۳	۳	۹	۷	۵	۷	۷	۷	۷	علم و فناوری
—	۴۱	۳۵	۲۹	۲۳	۳۹	۴۱	۳۹	۳۵	۳۷	۴۱	۳۹	جمع نمرات

با توجه به نتایج جدول بالا، مهم‌ترین پیشران‌های اثرگذار بر عوامل کلیدی به ترتیب اولویت اقتصادی، فرماندهی و مدیریتی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی و نهایتاً علم و فناوری است؛ همچنین مهم‌ترین عوامل کلیدی اثرپذیر از پیشران‌ها به ترتیب اولویت ظرفیت‌سازی برای نافرمانی داخلی و مقصر دانستن نظام حکومتی و ایجاد یاس و ناامیدی به آینده، هویت دینی و باورهای انقلابی، استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی، اقلان‌سازی، تطمیع و تمرکز بر آسیب‌های موجود در نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی، انسجام و اعتماد میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی و همچنین سیاه‌نمایی داخلی و زیبا‌نگاری خارجی با رویکرد ایجاد جاذبه‌های کاذب ارزیابی گردید.

گام چهارم: تعیین میزان عدم قطعیت عامل‌های کلیدی سناریو

در این گام، بعد از آنکه نیروهای پیشران مؤثر بر هر یک از عوامل کلیدی سناریو مشخص گردید، اقدام به اولویت‌بندی عوامل کلیدی بر اساس میزان عدم قطعیت آن‌ها به شرح جداول زیر می‌شود تا عوامل کلیدی مؤثر که دارای عدم قطعیت و اهمیت بیشتری هستند به ترتیب اولویت، تعیین گردند.

جدول (۱۰) میزان عدم قطعیت عوامل کلیدی سناریو و اولویت‌بندی آن‌ها

اولویت	عوامل کلیدی	درصد عدم قطعیت (مبنای محاسبه از ۵۰٪ در هر عامل)
اول	هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن	۴۰٪
دوم	اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت	۳۸٪
سوم	وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی	۳۵٪
چهارم	استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی	۳۳٪
پنجم	هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقشار مختلف مردم و جامعه	۳۱٪
ششم	بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان	۳۰٪
هفتم	بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی	۲۸٪
هشتم	فضاسازی جهت سرپیچی و عصیانگری داخلی با گناه‌کار جلوه دادن نظام حکومتی	۲۷٪
نهم	ایجاد جاذبه و کشش‌های دروغین از طریق ایجاد فضاهای نامطلوب داخلی و زیبا انگاری فضاهای خارجی	۲۵٪
دهم	ایجاد فضای پرتنش، تهدید، تردید، فتنه، ترس و وحشت	۲۰٪
یازدهم	روحیه از خودگذشتگی و شهادت‌طلبی	۱۸٪
دوازدهم	به‌کارگیری مطلوب تجربیات حاصله از جنگ تحمیلی	۱۵٪

ک جمع‌بندی: (دو عامل کلیدی با عدم قطعیت بالا و تأثیرگذار در تحقق یا عدم تحقق سناریوها به شرح ذیل:

اول	هماهنگی و وحدت در سطح نیروهای مسلح (داخل ارکان (فرماندهان، مدیران و کارکنان)، با مسئولین نظام و مردم)	۴۰٪
دوم	اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت و بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی (در سطح فرماندهان، مدیران و کارکنان)	۳۸٪

نمودار (۲) نمودار دوجبهی از سناریوهای جنگ نرم علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران مبتنی بر دو عامل کلیدی مؤثر با بالاترین عدم قطعیت

گام پنجم: شناسایی و تعیین منطق سناریو

در پنجمین قدم جهت شناسایی منطق سناریو بایستی از چگونگی و میزان تأثیر نیروهای پیشران بر یکدیگر اطلاع حاصل کرد، بنابراین جداول اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران سناریوهای چهارگانه با توجه به تک‌تک عوامل کلیدی با بالاترین نمره تأثیر در سناریو را به تفکیک در جداول ذیل آورده‌ایم:

سناریوی اول: تفرقه و تضاد

جدول (۱۱) میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پیشران‌ها مبتنی بر عوامل کلیدی سناریوی اول و اولویت‌بندی آن‌ها

عامل کلیدی ۱	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۹	۱/۵	۱/۹	۱/۳	۶/۶
سیاسی	۹		۱/۵	۷	۱/۳	۱۸/۸
اجتماعی و فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۹	۱/۷	۵		۱/۵	۱۸/۳
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۶	۱۱/۶	۱۱	۱۵/۴	۵/۴	

عامل کلیدی ۲	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۱/۵	۱/۷	۱/۳	۶/۲
سیاسی	۷		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۱۰/۳
اجتماعی و فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۲	۱۴/۷	۱۱	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۳	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۵	۱/۷	۱/۳	۹/۷
سیاسی	۷		۵	۱/۵	۱/۳	۱۴/۸
اجتماعی و فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۸/۵	۲۰	۱۸	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۴	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۷	۵	۱/۷	۱/۳	۱۵
سیاسی	۱/۷		۵	۱/۵	۱/۳	۹/۵
اجتماعی و فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۳/۲	۲۰	۱۸	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۵	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۹	۱/۵	۱/۹	۱/۳	۶/۶
سیاسی	۹		۱/۵	۷	۱/۳	۱۸/۸
اجتماعی فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۹	۱/۷	۵		۱/۵	۱۸/۳
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۶	۱۱/۶	۱۱	۱۵/۴	۵/۴	
عامل کلیدی ۶	فرماندهی و	سیاسی	اجتماعی و	اقتصادی	علم و	جمع

اثرپذیری	فناوری		فرهنگی		مدیریتی	
۱۳	۱/۳	۱/۷	۵	۵		فرماندهی و مدیریتی
۹/۳	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۵	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۸	۱۸	۱۳	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۷
۱۱/۵	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۴/۸	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۷	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۴/۵	۲۰	۱۸/۷	جمع اثرگذاری

سناریوی دوم: تحریم و ارتداد

جدول (۱۲) میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پیشران‌ها مبتنی بر عوامل کلیدی سناریوی دوم و اولویت‌بندی آن‌ها

جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۱
۶/۶	۱/۳	۱/۹	۱/۵	۱/۹		فرماندهی و مدیریتی
۱۸/۸	۱/۳	۷	۱/۵		۹	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۳	۱/۵		۵	۱/۷	۹	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۱۵/۴	۱۱	۱۱/۶	۲۶	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۲
۶/۲	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۱/۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۰/۳	۱/۳	۱/۵	۱/۵		۷	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی و فرهنگی

۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۱	۱۴/۷	۲۲	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۳
۱۱/۵	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۴/۸	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۷	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۴/۵	۲۰	۱۸/۷	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۴
۱۳	۱/۳	۱/۷	۵	۵		فرماندهی و مدیریتی
۹/۳	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۵	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۸	۱۸	۱۳	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۵
۹/۷	۱/۳	۱/۷	۵	۱/۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۴/۸	۱/۳	۱/۵	۵		۷	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۸	۲۰	۱۸/۵	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۶
۱۱/۵	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۴/۸	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۷	سیاسی

۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی و فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۴/۵	۲۰	۱۸/۷	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۷
۶/۲	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۱/۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۰/۳	۱/۳	۱/۵	۱/۵		۷	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۱	۱۴/۷	۲۲	جمع اثرگذاری

سناریوی سوم: استحاله و نفوذ

جدول (۱۳) میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پیشران‌ها مبتنی بر عوامل کلیدی سناریوی سوم و

اولویت‌بندی آن‌ها

جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۱
۶/۲	۱/۳	۱/۷	۱/۵	۱/۷		فرماندهی و مدیریتی
۱۰/۳	۱/۳	۱/۵	۱/۵		۷	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۱	۱۴/۷	۲۲	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۲
۹/۵	۱/۳	۱/۷	۵	۱/۵		فرماندهی و مدیریتی
۹/۳	۱/۳	۱/۵	۱/۵		۵	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۶/۵	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۳
۹/۷	۱/۳	۱/۷	۵	۱/۷		فرماندهی و مدیریتی

سیاسی	۷		۵	۱/۵	۱/۳	۱۴/۸
اجتماعی فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۸/۵	۲۰	۱۸	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۴	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۱/۵	۱/۷	۱/۳	۶/۲
سیاسی	۷		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۱۰/۳
اجتماعی فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۲	۱۴/۷	۱۱	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۵	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۵	۵	۱/۷	۱/۳	۹/۵
سیاسی	۵		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۹/۳
اجتماعی فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۶/۵	۱۴/۵	۱۴/۵	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۶	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۹	۱/۵	۱/۹	۱/۳	۶/۶
سیاسی	۹		۱/۵	۷	۱/۳	۱۸/۸
اجتماعی فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۹	۱/۷	۵		۱/۵	۱۸/۳
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۶	۱۱/۶	۱۱	۱۵/۴	۵/۴	
عامل کلیدی ۷	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۱/۵	۱/۷	۱/۳	۶/۲
سیاسی	۷		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۱۰/۳
اجتماعی فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۲	۱۴/۷	۱۱	۹/۷	۵/۴	

سناریوی چهارم: فریب و فرافکنی

جدول (۱۴) میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پیشران‌ها مبتنی بر عوامل کلیدی سناریوی چهارم و

اولویت‌بندی آن‌ها

عامل کلیدی ۱	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۱/۵	۱/۷	۱/۳	۶/۲
سیاسی	۷		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۱۰/۳
اجتماعی فرهنگی	۵	۵		۱/۵	۱/۳	۱۲/۸
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۲۲	۱۴/۷	۱۱	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۲	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۵	۵	۱/۷	۱/۳	۹/۵
سیاسی	۵		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۹/۳
اجتماعی فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۶/۵	۱۴/۵	۱۴/۵	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۳	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۵	۵	۱/۷	۱/۳	۹/۵
سیاسی	۵		۱/۵	۱/۵	۱/۳	۹/۳
اجتماعی فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۶/۵	۱۴/۵	۱۴/۵	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۴	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری
فرماندهی و مدیریتی		۱/۷	۵	۱/۷	۱/۳	۹/۷
سیاسی	۷		۵	۱/۵	۱/۳	۱۴/۸
اجتماعی فرهنگی	۱/۵	۵		۱/۵	۱/۳	۹/۳
اقتصادی	۷	۵	۵		۱/۵	۱۸/۵
علم و فناوری	۳	۳	۳	۵		۱۴
جمع اثرگذاری	۱۸/۵	۲۰	۱۸	۹/۷	۵/۴	
عامل کلیدی ۵	فرماندهی و مدیریتی	سیاسی	اجتماعی و فرهنگی	اقتصادی	علم و فناوری	جمع اثرپذیری

۱۳	۱/۳	۱/۷	۵	۵		فرماندهی و مدیریتی
۹/۳	۱/۳	۱/۵	۵		۱/۵	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۸	۱۸	۱۳	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۶
۶/۶	۱/۳	۱/۹	۱/۵	۱/۹		فرماندهی و مدیریتی
۱۸/۸	۱/۳	۷	۱/۵		۹	سیاسی
۱۲/۸	۱/۳	۱/۵		۵	۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۳	۱/۵		۵	۱/۷	۹	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۱۵/۴	۱۱	۱۱/۶	۲۶	جمع اثرگذاری
جمع اثرپذیری	علم و فناوری	اقتصادی	اجتماعی و فرهنگی	سیاسی	فرماندهی و مدیریتی	عامل کلیدی ۷
۹/۵	۱/۳	۱/۷	۵	۱/۵		فرماندهی و مدیریتی
۹/۳	۱/۳	۱/۵	۱/۵		۵	سیاسی
۹/۳	۱/۳	۱/۵		۵	۱/۵	اجتماعی فرهنگی
۱۸/۵	۱/۵		۵	۵	۷	اقتصادی
۱۴		۵	۳	۳	۳	علم و فناوری
	۵/۴	۹/۷	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۶/۵	جمع اثرگذاری

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این مقاله ابتدا گروه کانونی تحقیق در گام اول سناریو نگاری اقدام به مطالعه‌ی کارشناسانه‌ی محیط در راستای نهایی کردن موضوع اصلی سناریو نمودند؛ سپس طی برگزاری جلسات موردنیاز، متناسب با موضوع «جنگ نرم محتمل علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۰»، عوامل کلیدی اثرگذار و سپس مهم‌ترین پیشران‌های اثرگذار بر عوامل کلیدی به ترتیب اولویت اقتصادی، فرماندهی و مدیریتی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی و نهایتاً علم و فناوری احصاء گردید که مهم‌ترین عوامل کلیدی اثرپذیر از این پیشران‌ها ظرفیت‌سازی برای نافرمانی داخلی و مقصر دانستن نظام حکومتی با رویکرد ایجاد یاس و ناامیدی به آینده، هویت دینی و باورهای انقلابی، استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی، اقناع‌سازی، تطمیع و تمرکز بر آسیب‌های موجود در نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد

نارضایتی، وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی ارزیابی شد که در نهایت نیروهای پیشران مؤثر به شرح ذیل مشخص گردید:

جدول (۱۵) پیشران‌های تأثیرگذار بر سناریوهای چهارگانه (با توجه به عوامل کلیدی)

عوامل کلیدی	سناریوی اول تفرقه و تضاد	سناریوی دوم تحریم و ارتداد	سناریوی سوم استحاله و نفوذ	سناریوی چهارم فرب و فرافکنی
پیشران‌های هر سناریو به تفکیک عوامل کلیدی هفت‌گانه مؤثر				
هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی سیاسی	فرماندهی و مدیریتی سیاسی
اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت	فرماندهی و مدیریتی سیاسی	فرماندهی و مدیریتی سیاسی	فرماندهی و مدیریتی اجتماعی فرهنگی	فرماندهی و مدیریتی اجتماعی فرهنگی
وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی
استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی	سیاسی اجتماعی و فرهنگی	سیاسی اجتماعی و فرهنگی	فرماندهی و مدیریتی سیاسی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی
هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقشار مختلف مردم و جامعه	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی سیاسی	فرماندهی و مدیریتی اجتماعی فرهنگی	سیاسی اجتماعی فرهنگی
بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان	سیاسی اجتماعی و فرهنگی	سیاسی فرماندهی و مدیریتی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی
بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی	اقتصادی فرماندهی و مدیریتی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی	فرماندهی و مدیریتی اقتصادی

با توجه به آنچه ارائه شد عامل‌های کلیدی مؤثر در چهار سناریوی محتمل جنگ نرم دشمن علیه نیروهای مسلح ج.ا.ایران مشتمل بر هماهنگی و وحدت میان نیروهای مسلح و اقشار مختلف مردم و جامعه، وحدت و همدلی میان فرماندهان و مسئولین نظام حکومتی،

اعتقادات دینی، مذهبی، انقلابی و ایمانی به ولایت، هماهنگی و وحدت بین کارکنان نیروهای مسلح به‌ویژه میان ارکان مختلف آن، استحاله دینی، فرهنگی، رفتاری و اجتماعی، بینش و آگاهی سیاسی و فرهنگی فرماندهان، مسئولین و کارکنان، بزرگ‌نمایی نقاط ضعف و آسیب‌های نیروهای مسلح با رویکرد ایجاد نارضایتی و مهم‌ترین پیشران‌های مؤثر مبتنی بر این عوامل در قالب سناریوهای به‌دست‌آمده (سناریوی اول (تفرقه و تضاد)، سناریوی دوم (تحریم و ارتداد)، سناریوی سوم (استحاله و نفوذ) و سناریوی چهارم (فریب و فراق‌کنی)) مشتمل بر عوامل اقتصادی، فرماندهی و مدیریتی، سیاسی و فرهنگی و اجتماعی است.

در همین راستا پیشنهاد می‌گردد به‌منظور خنثی‌سازی و کاهش سطح نفوذ جنگ نرم دشمن موارد ذیل که مؤکداً مورد تأکید مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نیز می‌باشند مدنظر مسئولین، فرماندهان و کارکنان نیروهای مسلح در دو حوزه تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری قرار گیرد:

توجه به رویکرد تحولی و انقلابی در نیروهای مسلح، ارتقاء توان و آمادگی‌های رزمی خصوصاً در بعد جنگ نرم و عملیات روانی، عنایت ویژه به تعالی معنوی و بصیرتی مسئولین، فرماندهان و کارکنان نیروهای مسلح و خانواده‌های محترم آنان، تأمین نیازهای معیشتی و توجه ویژه به منزلت کارکنان و خانواده‌های آنان، تعامل و هماهنگی و هم‌افزایی در سطح نیروهای مسلح و همچنین به روزداری آموزش‌ها و افزایش سطح دانش و آگاهی آنان نسبت به تحولات جهانی و خصومت و عداوت رژیم‌های غاصب با ج.ا.ایران و اهمیت توجه ویژه به بحث جنگ نرم دشمنان که به فرمایش مقام عظمای ولایت، اولین و مهم‌ترین برنامه‌های استکبار جهانی علیه ملت ایران است.

منابع

- اشرفی، مرتضی. (۱۳۸۵). *تاریخ افکار سیاسی در غرب، قم: انتشارات قدس.*
- افتخاری، اصغر. (۱۳۸۵). *کالبدشکافی تهدید، تهران: دانشگاه و پژوهشکده فرماندهی و ستاد.*
- افتخاری، اصغر. و شعبانی، ناصر. (۱۳۸۹). *قدرت نرم و نبرد نامتقارن، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).*
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). *مجموعه بیانات، قابل دسترسی در: www.khamenei.ir.*
- آقابخشی، علی. و افشاری‌راد، مینو. (۱۳۸۶). *فرهنگ علوم سیاسی، تهران: نشر چاپار.*
- باقری چوکامی، سیامک. (۱۳۹۴). *جنگ نرم (واکاوی مفهومی و الگوهای راهبردی)، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.*
- حسینی، سید حسین. (۱۳۹۰). *ارتباط اقناعی از آموزه‌های عملی تا یافته‌های علمی، تهران: انتشارات دانشگاه جامع امام حسین(ع).*
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال. (۱۳۹۰). *فناوری‌های قدرت در جنگ نرم، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهاردهم، شماره ۵۱.*
- ستاری‌خواه، علی. (۱۳۹۳). *آینده‌پژوهی و سناریونویسی کاربردی، تهران: انتشارات قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص).*
- شاه‌محمدی، عبدالرضا. (۱۳۸۲). *وسایل ارتباطی، سربازان اصلی میدان جنگ‌های نوین؛ تهران: فصلنامه پژوهش و سنجش، ۱۰ (۳۴).*
- شوارتز، پیترو. (۱۳۹۰). *برنامه‌ریزی برای آینده در دنیایی با عدم قطعیت، ترجمه عزیز علیزاده، تهران: انتشارات مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.*
- شیرازی، محمد. (۱۳۷۶). *جنگ روانی و تبلیغات، مفاهیم و کارکردها، تهران: انتشارات نمایندگی ولی فقیه در سپاه.*
- ضیایی بیگدلی، محمدرضا. (۱۳۶۳). *حقوق بین‌الملل عمومی، تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش.*
- عبدالله‌خانی، علی. (۱۳۸۸). *طرح‌ریزی الگوی کلان امنیت نرم، فصلنامه مدیریت بحران، ۲ (۴ و ۳).*
- عبدالله‌خانی، علی. (۱۳۸۵). *رویکردها و طرح‌های آمریکایی در باره ایران، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعاتی ابرار معاصر.*
- عبدالله‌خانی، علی. و کاردان، عباس. (۱۳۹۰). *رویکردها و طرح‌های آمریکایی درباره ایران، تهران: انتشارات مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.*
- گروه مطالعات جنگ نرم. (۱۳۸۸). *جنگ نرم: از تهدید تا پاسخ، فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت‌های اضطراری، ۱ (۴ و ۳).*

- ماه‌پیشانیان، مهسا. (۱۳۸۶). راهکارهای آمریکا برای جنگ نرم با جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه تخصصی عملیات روانی، ۵ (۱۸).
- متقی، ابراهیم. (۱۳۸۹). ارزیابی مقایسه‌ای تهدیدهای آمریکا در برخورد با ایران، فصلنامه آفاق، ۳ (۹).
- متقی، ابراهیم. (۱۳۸۹). نشانه‌شناسی و تبارشناسی انقلاب‌های رنگی، فصلنامه مطالعات بسیج، شماره ۴۶.
- مک لین، ایان. (۱۳۸۱). فرهنگ علوم سیاسی آکسفورد، ترجمه حمید احمدی، تهران: نشر میزان.
- مکارم شیرازی، ناصر. (۱۳۷۳). قرآن کریم، قم: انتشارات دارالقرآن الکلیم (دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی)، چاپ دوم.
- ممتاز، جمشید. (۱۳۷۷). حقوق بشر در تحولات بین‌المللی، تهران: نشر دادگستر.
- نائینی، علی‌محمد. (۱۳۸۹). درآمدی بر ماهیت‌شناسی جنگ نرم، فصلنامه راهبرد دفاعی، ۷ (۲۸).
- نصر، صلاح. (۱۳۸۰). جنگ روانی، ترجمه محمود حقیقت‌کاشانی، تهران: انتشارات سروش.
- الیاسی، حسین. (۱۳۸۸). مقدمه‌ای بر ماهیت، ابعاد و مبانی تهدیدات نرم، مندرج در: قدرت نرم و جنگ نرم؛ از نظری تا عمل، تهران: نشر ساقی.